

ki nam predstavljajo Slovenijo na sončni strani Alp, mi transverzalne knjižice in tematske poti pomenijo pripomoček za izbiro cilja, žig pa, da sem to pot opravil. Lahko rečem, da sem tudi zato prehodil veliko krajev in poti in se povzpel na mnoge vrhove, užil čudovite razglede in trenutke s prijatelji planinci.

Mar te ne vleče tja, kjer še nisi bil? Ob pogledu v knjižico, kjer je prazen okvirček, npr. Smrekovec, se bom potrudil, da bi ga čimprej osvojil. Ne tako, da bi se pripeljal pred kočjo ali do ovinka, kjer te še ne vidijo, in stopil v prvo blato zaradi vtisa, da je že nekaj poti za teboj. Napraviti spoštljivo turo po svojih zmožnostih, se razgledati in orientirati na novem cilju, se okrepčati v koči, pozdraviti z osebjem in drugimi planinci in... Vrstni red je lahko poljubno izbran. Knjižica mi je pomagala izbrati cilj, dala mi je spodbudo, da spoznam nekaj novega. In če so vtisi lepi, lepo okolje, prijazni ljudje, si rečem: »Sem bomo pa še prišli«.

V PD in do nedavnega v planinski sekciji podjetja opravimo na leto več deset izletov. Nekaj (le manjši del) je tradicionalnih pohodov, nekaj je takih gora, ki jih po prepričanju moramo obiskati vsako leto, ostali, ki so v večini, pa so izbrani cilji tudi iz knjižic, vodnikov, zemljevidov, planinske literature... Pozitivno je tudi to, da nas planince in druge obiskovalce gora različni cilji bolj razpršijo v širši planinski prostor. Zmanjšajo gnečo na nekaterih tradicionalnih poteh, ki so že simbol slovenstva, kjer je včasih treba čakati že v vrsti, da narediš korak.

Transverzalne knjižice priporočam vsakemu. V mojem planinskem okolju jih je zelo veliko. Mnogi so nam izrekli besede zahvale, ker smo jih na to napeljali. Koliko Gorenjcev ali Štajercev je postalo bolj Slovencev, ker so hodili za skoraj nevidnim vodnikom-transverzalnno knjižico, ki te nenasilno vodi k novim ciljem, kjer bomo spoznavali nova okolja! Žig le potrdi, da smo zastavljeni cilj dosegli.

Vse je tako nenasilno, samo moje, če tako hočem. Lahko se pa z nekaterimi cilji širokoustim, pove-

ličujem svoja herojstva na osvojenih poteh, čase, ki so skoraj nadzvočni, če imam pred seboj nevedno publiko.

Planinci, bodimo skromni, pripravljani pomagati, tako nas uči kodeks. In ob teh vrlinah imeti tudi nekaj požigosanih knjižic različnih planinskih poti, ki nam dajejo tisoče lepih spominov, je lepo. V vseh obdobjih tega kratkega življenja nas spominjajo na lepe trenutke, ki so posebej dragoceni takrat, ko noga ne naredi več koraka. Morda pa ti lepi spomini še koga napotijo tja, kamor mi ne moremo več. Transverzale, planinske poti, žige, kočje so si izmislili pametni in vztrajni ljudje. Njihov prav se vedno znova potrjuje. Pustimo ta prav tudi sedanji generaciji.

Jože Stanonik,
Škofja Loka

Ob tridesetletnici Teritorialne obrambe

V novembru 1998 so bile po Sloveniji proslave ob 30-letnici ustanovitve Teritorialne obrambe. Ob tej obletnici se spomnimo, da so v tem obdobju tudi planinska organizacija in planinci sodelovali pri TO.

Ob jubileju je bila na TV Velenje javna oddaja o organiziranju in delu TO v Velenju. G. Melanšek se je spomnil, da so teritorialci in PD Velenje tedaj izdali Vodnik po Šaleški planinski poti. Ta vodnik so dobili pripadniki brigade TO Karel Destovnik Kajuh, ki je bila ustanovljena v 70. letih. Za mobilizacijo ni bilo potrebno veliko besed: »Poglej v Vodnik na stran to in to in ugotovil boš, kje je zbirno mesto.« Planinci smo dobili Vodnik in teritorialci vojaški priročnik.

V občini Žalec je tedanji komandant TO **Adi Vidmajer** (danes je podpredsednik PZS) organiziral »poveljniška potovanja«. Štab teritorialne obrambe, predsedstvo občine in drugi funkcionarji so peš prehodili obrobje Spodnje Savinjske doline in tako spoznali dolino, v kateri so živeli in delali.

Ko je eden izmed udeležencev pohoda del kolone zapeljal v napačno smer, se je v vasi nad jamo Pekel moral na raportu zagovarjati, če ne pozna planinskih markacij, da je ko-

lono popeljal drugam. Teh primerov je bilo še veliko: planinci so kot poznavalci terena pomagali loviti »diverzante«, čuvali so gorske prelaze itd.

Zato je praznik TO tudi praznik planincev, saj so v TO aktivno sodelovali.

Franč Ježovnik

iz planinske literature

Srce slovenske zemlje – Kumski zbornik

Ljubitelji gora občutimo, da nas gora dviga iz vsakdanjosti, in to še posebej, če pešočimo na goro. Z naporom se sprosčamo naš duh, ki mu tako privoščimo vsaj nekoliko svobode in miru. Gora je simbol razgledanosti, širine in odprtosti. V oddaljenosti od vsakdanjosti se človeku odpre drugačen svet.

S Kuma – zasavskega Triglava (1219 m) je lep pogled na vse konce Slovenije. Že v preteklosti je veljal za pomembno romarsko, danes pa tudi planinsko in izletniško točko. Na njenem vrhu stojijo starodavna cerkev sv. Neže s prosto stoječim zvonikom, vreden kulturno-zgodovinski spomenik, planinski dom z gostoljubnim osebjem in televizijski stolp, nepogrešljivo sredstvo za širjenje informacij po Sloveniji. V knjigi Kumski zbornik, za katerega je besedila zbral **Jože Potrpin**, izdala pa založba Družina, so objavljeni ponatisi pomembnejših prispevkov o Kumu, ki so bili objavljeni v slovenskih časopisih in revijah.

Prvi odstavek v tej knjigi je iz Trubarjevega Katekizma, ki je izšel leta 1575. Na naslednjih straneh so zapisi o Kumu in župniji Svibno v Valvasorjevi Slavi Vojvodine Kranjske iz leta 1689. Sledita zapisa **Fra- na Levstika** in **Fra- na Erjavca** ter pesem Na Kumu **Fra- na Levca**, objavljeni v Slovenskem Glasniku okrog leta 1860. V Laibacher Zeitung je članek iz leta 1864 podpisan le z inicialkami **T. P.** V Zgodnji dani- ci so izhajali nepodpisani članki v 60. in 70. letih prejšnjega stoletja. V

Ljubljanskem zvonu sta svoja prispevka objavila **Janez Trdina** in **Fran Podkrajšek**. Svoji pesnitvi pa sta objavila **Anton Hribar - Korinjski**, Kumski romar leta 1898 v celjskem Popevčice milemu narodu, **Leopold Lenard** Sveti Kum pa leta 1903 v Domu in svetu. **Fran Orožen** in **Ivan Zorec** sta o Kumu zapisala svoje misli v publikacijah Družbe sv. Mohorja. Številni prispevki o Kumu so bili objavljeni od leta 1895 do 1969 v Planinskem vestniku, še več prispevkov pa je bilo objavljenih v Slovencu od leta 1910 do 1995. Zapis o Kumu najdemo tudi v Bogoljubu, Vrtcu, Zasavskem tedniku, Večeru, PTT novicah, Republiki, Dnevniku in Nedeljskem dnevniku, Delu, Slovenskih novicah in Družini.

Izleti in poti na to zasavsko goro so opisani v vodnikih na Kum. Leta 1928 je izšel praktični vodnik na Kum **Rudolfa Badjura**, leta 1996 pa kolesarski vodnik na Kum **Igorja Maherja**. Ob koncu knjige lahko preberemo še podatke o župnijskem uradu Dobovec pod Kumom ter zapise o ljudskem blagu, ki ga najdemo pri ljudeh v vaseh pod Kumom. Bogat je seznam uporabljen literature, neprecenljive vrednosti pa so reprodukcije starih fotografij zgodovinske in kulturne dediščine na tem območju.

Ciril Velkovrh

Raziskovalna naloga o plezališčih na Koroškem

Teme, ki obravnavajo planinstvo in alpinizem, poleg literarnih zapisovalcev takih doživetij pogosto pritegnejo tudi raziskovalce. Dokaz za to je mnogo diplomskih del – ne le na Fakulteti za šport, temveč tudi na družboslovnih študijih. Raziskovalno delo pa se z republiškim gibanjem Znanost mladini vedno bolj približuje tudi srednješolcem in celo osnovnošolcem.

Tako je na Gimnaziji Ravne na Koroškem v šolskem letu 1993/94 zaživel regijsko raziskovalno gibanje Mladi raziskovalci Koroške. Doslej je v petih natečajih sodelovalo 200 dijakov, ki so ob pomoči

mentorjev izdelali 126 raziskovalnih poročil. Ta so ocenili oziroma recenzirali številni strokovnjaki iz koroških podjetij in ustanov. Mladi, ki obiskujejo srednje šole na Ravnah, v Slovenj Gradcu in na Muti, so si za raziskovanje izbrali zelo različne teme iz sociologije, psihologije, biologije, kemije, ekonomije, etnologije, računalništva, strojništva, tekstilne tehnologije idr.

Medtem ko se do zdaj mladi vedoželjniji niso lotevali tem iz planinstva ali alpinizma, pa sta lani med 29 raziskavami nastali dve takšni nalogi.

Jure Knez je pod mentorstvom prof. **Renate Boštjan** raziskoval, kako preživljajo prosti čas Ravenčani oziroma prebivalci bližnjih naselij. Predvsem ga je zanimalo, ali ga izrabijo za rekreacijo. Planinstvo sicer ni v ospredju raziskovanja, ampak se pojavlja bolj posredno, kot »hoja«, ko avtor sprašuje anketirance, s katerimi športno-rekreativnimi dejavnostmi se ukvarjajo.

Iz povzetka naloge: »Anketa je pokazala, da kar precej ljudi preživlja prosti čas aktivno in da se tudi v kar veliki meri zavedajo koristi športa. Na žalost pa se je pokazalo tudi to, da še vedno prevelikokrat ostane samo pri besedah ali pa pri neredni in neorganizirani obliki rekreativne dejavnosti, ki ne prinaša toliko koristi kot redna in organizirana.«

In še nekaj ugotovitev, ki se nanašajo na hojo. Ta je tako pri moških kot pri ženskah najbolj priljubljena oblika rekreacije. Za starostne kategorije do 45 let je značilna zelo pestra izbira športov, s hojo pa se največ ukvarjajo starejše osebe in ljudje z nižjimi stopnjami izobrazbe, medtem ko so fakultetno izobraženi anketiranci izjavljali, da pogosteje gojijo košarko, tek, tenis in plavanje.

Matjaž Šerkezi pa je svoj prosti čas posvetil raziskovanju plezališč na Koroškem; pri tem ga je usmerjal mentor prof. **Miran Kodrin**. Kot pravi avtor, postaja prosto plezanje zelo priljubljen šport, saj ob upoštevanju vseh pravil velja za dokaj varno dejavnost. Tudi na Koroškem je vse več mladih

»raziskovalcev nekoristnega sveta«. Matjaž si je postavil cilj, da zbere čim več podatkov o vseh koroških plezališčih.

V nalogi je avtor na kratko vključil tudi zgodovino plezanja na Koroškem, podrobneje pa je spregovoril o razvoju prostega plezanja v zadnjih letih. V teoretičnem delu je opisal različne načine ocenjevanja smeri (njegov vodniček vsebuje francosko lestvico), razložil razliko med športnim in prostim plezanjem ter med plezališčem in plezalnim vrtcem in opredelil načine vzponov.

Za devet plezališč (Votla peč, Reka graben, Nosorog, Obistove peči, Burjakove peči, Matvoz, Kalvarija, Sele in Mučev prelom), ki so razporejena od Radelj ob Dravi do Črne na Koroškem, so nanizani naslednji podatki: lokacija, opis, orientacija, kamenina, najprimernejši čas plezanja, značilnosti in število opremljenih smeri, možnost parkiranja ter morebitne opombe. Vsako plezališče je predstavljeno tudi na skici – v skalnih masivih so vrisane smeri, opremljene tudi z dolžino ter oceno. Avtor je plezališča razporedil v štiri skupine (zelo obiskano, redkeje obiskano, skoraj pozabljeno in pozabljeno).

Matjaž Šerkezi je opravil skrbno in natančno delo; zdaj je treba najti samo še založnika, ki bi vodniček razširil med alpiniste.

Andreja Čibron-Kodrin

Skrivnost, imenovana Potočka zijalka

Založba DZS je ob sedemdeseti obletnici odkritja Potočke zijalke, ki leži 1700 metrov visoko pod Olševo, izdala drobno brošuro, posvečeno njenemu odkritelju **dr. Srečku Brodarju**. Rokopis je po pripovedovanju spominov na nekdanje bivanje v teh krajih in ob ponovnem obisku njegovega sina **dr. Mitje Brodarja** zapisal **Vitan Mal**, mladinski pisatelj in avtor večjega števila znanih slovenskih mladinskih literarnih del. Brošura je izšla v zbirki Zgodovinsko klasje. Zelo zanimivo za širšo javnost je priznanje, da sta z očetom dopustovala v Logarski dolini zaradi si-